

Počúvanie Písma

(ďalšia časť Prípravného dokumentu)

16. Boží Duch, ktorý osvecuje a oživuje toto „spoločné kráčanie“ cirkví, je ten istý, ktorý pôsobí v Ježišovej misii a ktorého prisľúbil apoštolom a generáciám učeníkov, čo počúvajú a uskutočňujú Božie slovo. Duch Svätý sa podľa Pánovho prisľubu neobmedzuje len na potvrdzovanie kontinuity Ježišovho evanjelia, ale osvetľuje zakaždým nové hĺbky jeho Zjavenia a inšpiruje nevyhnutné rozhodnutia, aby podopieral cestu Cirkvi (porov. Jn 14, 25 – 26; 15, 26 – 27; 16, 12 – 15). Preto je vhodné, aby sa naša cesta budovanie synodálnej Cirkvi inšpirovala dvoma obrazmi z Písma. Jeden z ich sa objavuje v „komunitnej scéne“, ktorá neustále sprevádza cestu evanjelizácie; druhý sa vzťahuje na skúsenosť Ducha, v ktorej Peter a prvotné spoločenstvo spoznávajú riziko neodôvodneného obmedzovania zdieľania viery. Synodálna skúsenosť „spoločného kráčania“ v nasledovaní Pána a poslušnosti voči Duchu, môže nájsť rozhodujúcu inšpiráciu v meditácii nad týmito dvoma momentmi Zjavenia. Ježiš, zástup, apoštoli

17. Vo svojej základnej štruktúre sa jedna z prvotných scén ukazuje ako konštanta, pokiaľ ide o spôsob, akým sa Ježiš pri ohlasovaní príchodu Božieho kráľovstva v celom evanjeliu zjavuje. V zásade v nej vystupujú traja aktéri (plus jeden). Prvým je samozrejme Ježiš, nepochybne hlavný aktér, ktorý preberá iniciatívu, pričom rozsiera slová a znamenia príchodu kráľovstva bez toho, aby „niekomu nadfňal“ (porov. Sk 10, 34). Rôznymi spôsobmi sa Ježiš obracia zvlášť na „oddelených“ od Boha a na „opustených“ spoločenstvom (v jazyku evanjelia na hriešnikov a chudobných). Svojimi slovami a skutkami ponúka oslobodenie od zla a obrátenie k nádeji v mene Boha Otca a v sile Ducha Svätého. Hoci povolania od Pána a odpovede na ne sú rôzne, spoločným poznávacím znakom je to, že viera sa vždy javí ako uznanie človeka: jeho prosba bola vypočutá, v ťažkostiach sa mu dostalo pomoci, jeho ochota bola ocenená, jeho dôstojnosť potvrdená Božím pohľadom a navrátené uznanie cez spoločenstvo.

18. Hlásanie evanjelia a posolstvo spásy by teda neboli pochopiteľné bez neustálej Ježišovej otvorenosti voči čo najširšiemu publiku, ktoré evanjelium nazýva zástupom, to znamená voči všetkým ľuďom, ktorí ho na ceste nasledovali, niekedy ho dokonca s nádejou, že dostanú nejaké znamenie a slovo spásy: toto je druhý aktér na scéne Zjavenia. Evanjeliové ohlasovanie sa neobracia len ku niekoľkým osvieteným alebo vyvoleným. Ježišovým partnerom je „ľud“ bežného života, „ktokoľvek“ ľudského rodu, ktorého on privádza priamo do kontaktu s Božím darom a povoláva k spásu. Spôsobom, ktorý svedkov prekvapuje a niekedy dokonca pohoršuje, Ježiš prijíma za partnerov v rozhovore tých, čo sa vynoria z davu: počúva vášnivé sťažnosti kanaánskej ženy (porov. Mt 15, 21 – 28), ktorá nedokáže prijať, že by bola vylúčená z požehnaní, ktoré on prináša; vedie rozhovor so Samaritánkou (porov. Jn 4, 1 – 42), napriek jej postaveniu spoločensky a nábožensky kompromitovanej ženy; vyzýva k slobodnému a vďačnému úkonu viery slepého od narodenia (porov. Jn 9), ktorého oficiálne náboženstvo odmietlo ako vylúčeného z dosahu milosti.

19. Niektorí zjavnejšie nasledujú Ježiša a sú mu verní ako jeho učeníci, pokiaľ iní sú vyzvaní, aby sa vrátili k bežnému životu: všetci však svedčia o sile viery, ktorá ich spasila (porov. Mt 15, 28). Medzi tými, ktorí nasledujú Ježiša, nadobúda osobitný význam obraz apoštolov, ktorých on sám povoláva hneď na začiatku a ktorých ustanovuje, aby autoritatívne sprostredkovali vzťah zástupu so Zjavením a príchodom Božieho kráľovstva. Vstup tohto tretieho aktéra na scénu sa nedeje vďaka uzdraveniu či obráteniu, ale súvisí s Ježišovým povolaním. Vyvolenie apoštolov nie je privilegiom výlučného mocenského postavenia a oddelenia, ale skôr milosťou inkluzívnej služby požehnaní a spoločenstva. Vďaka daru Ducha vzkrieseného Pána, majú títo ochraňovať Ježišovo

miesto bez toho, aby ho nahradili: nie preto, aby boli akýmisi filtrami jeho prítomnosti, ale preto, aby uľahčili stretnutie s ním.

20. Ježiš, rôznorodý zástup, apoštoli: toto je obraz a tajomstvo, ktoré treba neustále kontemplovať a hlbšie skúmať, aby sa Cirkev čoraz viac stávala tým, či je. Nik z troch aktérov nemôže odísť zo scény. Ak by chýbal Ježiš a jeho miesto by obsadil niekto iný, Cirkev by sa stala zmluvným vzťahom medzi apoštolmi a zástupom, pričom ich vzájomný dialóg by napokon sledoval scenár politickej hry. Bez apoštolov, splnomocnených Ježišom a vyučovaných Duchom Svätým, by sa pretrhol vzťah s evanjeliovou pravdou a zástup – či už by Ježiša prijal alebo odmietol – by bol vystavený mýtom o ňom alebo ideológii. Bez zástupu by sa vzťah apoštolov s Ježišom zdeformoval na sektársku a autoreferenčnú formu náboženstva, a evanjelizácia by stratila svetlo vychádzajúce z Božieho seba-zjavenia, ktorým sa Boh obracia osobne na každého a ponúka mu spásu.

21. Je tu však ešte jeden aktér „navyššie“, protivník, ktorý prináša na scénu diabolské rozdelenie medzi týmito tromi. Zoči-voči znepokojujúcej perspektíve križa, sú tu učenci, ktorí odchádzajú a zástupy, ktoré šomrú. Klamstvo, ktoré vedie k rozdeleniu – a teda odporuje spoločnej ceste – sa prejavuje tak vo forme náboženskej prísnosti, morálneho rozkazu, ktorý sa predstavuje ako náročnejší než ten Ježišov, ako aj vo zväznaní svetskej politickej múdrosti, ktorá sa považuje za účinnejšiu než rozlišovanie duchov. Aby sme sa vyhlili klamstvám tohto „štvrtého aktéra“, je potrebné kontinuálne obrátenie. V tomto ohľade je symbolická epizóda o stotníkovi Kornéliovi (porov. Sk 10), ktorá predchádza rozprávaniu o „koncile“ v Jeruzaleme (porov. Sk 15), ktoré je s ohľadom na synodálnu Cirkev kľúčové. Dvojaká dynamika obrátenia: Peter e Kornélius (Sk 10)

22. Evanjeliová stať hovorí predovšetkým o obrátení Kornélia, ktorému sa dokonca dostalo istého „zvestovania“. Kornélius bol pravdepodobne rímsky pohan, stotník (dôstojník nižšej hodnosti) okupačnej armády, ktorý vykonával povolanie spojené s násilím a zneužívaním. Napriek tomu sa venoval modlitbe a almužne, t. j. pestoval vzťah s Bohom a staral sa o svojich blížnych. Práve k nemu prekvapivo prichádza anjel, volá ho po mene a vyzýva ho, aby poslal – slovo označujúce poslanie/misiu! – svojich sluhov do Joppe a povolal – slovo označujúce povolanie! – Petra. Potom sa hovorí o obrátení tohto druhého muža, ktorý v ten istý deň mal videnie, v ktorom mu hlas nariadil, aby zabil a zjedol zvieratá, z ktorých niektoré boli nečisté. Jeho odpoveď bola rozhodná: „Nijakým činom, Pane“ (Sk 10, 14). Peter teda spoznáva, že 9 k nemu hovorí Pán, no protirečí mu a jasne odmieta, pretože toto nariadenie ruší predpisy Tóry, ktoré sú nevyhnutné pre jeho náboženskú identitu a odrážajú spôsob chápania vyvolenia ako odlišnosti, ktorá zahŕňa oddelenie a výlučnosť vzhľadom na ostatné národy.

23. Apoštol ostane hlboko rozrušený a pokým si kladie otázku o zmysle toho, čo sa stalo, prichádzajú ľudia, ktorých poslal Kornélius a ktorých mu Duch označil ako svojich vyslancov. Peter im odpovedá slovami, ktoré pripomínajú Ježišove slová v Getsemanskej záhrade: „Ja som ten, ktorého hľadáte“ (Sk 10, 21). Ide o skutočné a opravdivé obrátenie, o bolestivý prechod a nesmierne plodné opustenie vlastných kultúrnych a náboženských kategórií: Peter súhlasí s tým, aby jedol spoločne s pohanmi jedlo, ktoré vždy považoval za zakázané, spoznáva ho ako nástroj života a spoločenstva s Bohom a s druhými. A v stretnutí s ľuďmi, v ich prijatí, spoločnom kráčaní s nimi a vstúpení do ich domovov si uvedomuje význam svojej vízie: nijaká ľudská bytosť nie je v Božích očiach nehodná a rozdielnosť nastolená vyvolením nie je výlučným uprednostnením, ale službou a svedectvom univerzálneho dosahu.

24. Tak Kornélius, ako aj Peter zapájajú do procesu svojho obrátenia druhých ľudí a robia z nich spoločníkov na svojej ceste. Apoštolské konanie uskutočňuje Božiu vôľu a vytvára spoločenstvo, búra ploty a podporuje stretnutie. Pri stretnutí dvoch protagonistov zohráva hlavnú úlohu slovo. Kornélius začína rozprávať o prežitej skúsenosti. Peter ho počúva a následne si vezme slovo, aby aj on povedal, čo sa mu prihodilo a svedčil o prítomnosti Pána, ktorý ide v ústrety každému človeku, aby ho oslobodil od toho, čo ho robí väzňom zla a zabíja v ňom ľudskosť (porov. Sk 10, 38). Tento spôsob komunikácie je podobný tomu, ktorý využije Peter, keď ho obrezaní veriaci v Jeruzaleme napomínajú a obviňujú z porušenia tradičných noriem, na ktoré sa zrejme sústredila celá ich pozornosť, neberúc do úvahy vylatie Ducha: „Vošiel si k neobrezancom a jedol si s nimi!“ (Sk 11, 3). V tomto momente konfliktu opíše Peter, čo sa mu prihodilo, a tiež svoju reakciu plnú zmätku, nepochopenia a odporu. Práve to pomôže jeho partnerom, ktorý boli najskôr agresívni a vzdorovití, aby ho vypočuli a prijali to, čo sa stalo. Písmo pomôže pochopiť zmysel udalosti, ako sa to neskôr udeje na „koncile“ v Jeruzaleme, pri procese rozlišovania, ktoré je spoločným počúvaním Ducha.